

vymezují možnosti vyšších dimenzí, které jsou uspořádány tak, že mohou zpětně ovlivňovat nižší dimenze. Pro analýzu té které dimenze jsou zvláště důležité podmínky nejbližší nižší dimenze. V případě sociálního života jsou to především podmínky psychologického života. Sociální procesy jsou vytvářeny z akcí a reakcí jednotlivců. Sociologie však naprosto není závislá na individuální psychologii. Psychický život vyššího řádu je nemožný bez života sociálního. Ve srovnání s individuálním životem sociální život představuje novou dimenzi se specifickými empirickými zdroji, zejména jevy a procesy uvnitř lidských skupin všech druhů a velikostí. Materiál lze najít v historických vědách, hospodářském zeměpisu, ekonomice, statistice a etnologii. Zdá se, že je uspořádán nikoliv ve formě „zákonů“, nýbrž ve formě vztahů, vzájemných závislostí, spojení (jako např. zákon nabídky a poptávky v ekonomice; mateřské právo v etnologii apod.). Primárním požadavkem sociologie nejsou pojmy, ale adekvátní metodologie. Třeba vycházet z indukce, tj. empirických jevů a teprve potom přejít ke generalizaci a vytváření pojmových symbolů. I v indukci je určité minimální množství spekulace. Pojmy mohou být používány jako heuristické pomůcky, ale musí být neustále kontrolovány empiricky. V sociologii, jakožto vědě obecné, mělo by být vedoucí zásadou: Kritický přístup jak při zkoumání, tak i v kombinování a třídění empirických jevů.

MUKHERJEE, Ramkrishna: Some Considerations on Social Research

East. Anthropol., 13, 1960, č. 3: 121–131

Několik úvah o sociálním výzkumu. Autor pojednává o cílech a problémech sociálního výzkumu, jenž podle něho má odpovídat na 3 základní otázky, jež se týkají předmětu, který zkoumáme: „Co je to?“, „Jak je to?“ a „Proč je to?“. Ale „to, co rozumíme sociálním výzkumem“, závisí konec konců na našem pojetí společnosti a přesné definice společnosti stále ještě chybí. Sociální vztahy lze klasifikovat jako: 1. „mezi skupinami uvnitř společnosti“, 2. „mezi jednotlivci uvnitř skupiny“ a 3. „mezi jednotlivci přecházejícími z jedné skupiny do druhé následkem vzájemného působení faktorů vztahujících se ke změnám uvnitř skupin a mezi skupinami“. Další problém: jak utřídit a uspořádat materiál. I když k třídění dat nepřistupujeme doktrinářsky, nesmíme je nicméně pouštět ze zřetele: „Základem pro uspořádání a výběr jevů pro sociální výzkum by měla být předpověď (prediction) vzhledem k příslušné společnosti a lidem, kteří jsou předmětem úvahy“. To vyžaduje vědomou koordinaci našich apriorních poznatků s naším pojetím společnosti jako živé a pohyblivé se entity. Autor podotýká, že základní výzkum v dané společnosti se bude zabývat charakteristikami její organizace vzhledem k výrobě a přivlastňování zboží a služeb; asociací této formy organizace s ostatními formami ve společnosti, zejména s těmi, o nichž se předem soudí, že mají velký vliv na život lidí; rela-

tivním pořadím důležitosti „sociálních vztahů“ spjatých s touto formou organizace ve srovnání s těmi vztahy, jež jsou vytvářeny jinými formami organizace.

Schwarzweiker K. H.: Education, Migration and Economic Life Changes of Male Entrants to the Labor Force from a Low-Income Rural Area

Rural Sociology, 29, 1964, č. 2: 153–167

(Výchova, migrace a změny v ekonomickém životě absolventů, nastupujících do práce, z chudých zemědělských oblastí.) V letech 1950–1960 byla v Kentucky studována populace mladých mužů ze zemědělských oblastí s nízkým příjmem, kteří po skončení různých stupňů odborného studia se zařazovali do pracovního procesu. Sledování vztahů mezi stupněm vzdělání, oblastí, bydlištěm, životní úrovní a agilností při získávání a změnách pracovišť s tendencí zvýšit si životní a ekonomickou úroveň, přičemž průmysl není nejatraktivnějším odvětvím. Vliv místní tradice na migraci. Autor považuje za velký nedostatek své práce ne dost podrobný rozbor výchozí hospodářské situace mladých mužů. 6 tab.,

-cy-

Suchman, A. Edw.: The Comparative Method in Social Research

Rural Sociology, 29, 1964, č. 2: 123–137

(Srovnávací metoda v sociálním výzkumu.) Historie srovnávací neboli „cross-cultural“ metody počíná E. Durkheimem (1897), přes E. Westermarcka (1891), F. Boarse (1896), L. T. Hobhouse (1906) atd. k Ackerknechtovi (1954). Vzájemná spolupráce sociologů venkova z různých států neustále vzrůstá a je třeba sjednotit terminologii i metodický postup. Problematika srovnávacího výzkumu a rozdíly v metodikách, používaných v USA, oproti metodám, které používají sociologové jiných států. Potřeba a požadavky jednotné metodiky: problém srovnávacího výzkumu – cíl, teorie a praxe metodiky, jednotka srovnávacího studia. Pojem skupiny obyvatelstva, metodologické a logické problémy, problémy administrativní a technické. Problém generalizace. Čas a prostor jako kritéria sociálního klimatu. Technika použití srovnávací metody. 1 tab.,

-cy-

Wagner H. R.: Displacement of Scope: A Problem of the Relationship between Small-Scale and Large-Scale Sociological Theories

The American Journal of Sociology 69, 1964, č. 6: 571–584

(Vymezení oboru: problém vztahu mezi mikro- a makrosociálními teoriemi.) Přehled a srovnání názorů a metod klasických sociologů (Durkheim, Sorokin, Simmel, Weber) s moderními, především americkými sociology. Mikrofunkcionalismus a makrofunkciona-